

vényhozás folyamatában. A falu gazdasági életét a falugyűlés irányította, s a rendbontók megbüntetésére a maguk által elfogadott falutörvények adtak felhatalmazást.

A Jászkun kerület helyi törvényei kevés kivételtől eltekintve nem népgyűlésben születtek, de a lakosság tiszteletben tartotta azok törvényi erejét. Az elfogadottság és a tisztelet oka abban rejlett, hogy a rendelkezéseket önállóan vagy a megjelent lakosok jelenlétében és egyetértésével a maguk közül választott előljáróik alkották és alkalmazták közösségük rendjének megtartására.

Mindkét népesség arra törekedett, hogy megőrizze szabadságát és ahol lehetett önrendelkezését.

Felhasznált irodalom:

Pintér Jenő (szerk.): *Jászberény r.t. város levéltárában levő kiváltságlevelek és oklevelek gyűjteménye. Jászberény év. n.*

Kiss József: *A Jászkun Kerület paraszt-sága a Német Lovagrend földesúri hatósága idején 1702–1731. Budapest, Akadémia Kiadó, 1979*

Kiss József: *A Pesti Invalidus Ház jászkunsági földesurasága 1731–1745. Akadémia Kiadó, Budapest, 1992*

Órsi Julianna: *Túrkeve története a XVIII. században. In: Túrkeve földje és népe II. 5-59.*

Órsi Julianna: *A jászkun törvények megvalósítása a mindennapi gyakorlatban. In: Zádorné Zsoldos Mária (szerk.): Zounuk 10. Szolnok, 1995*

Sz. Gazda Enikő: *Egyházi büntetések Orbai széken a 18. században. In: Boér Hunor (szerk.): ACTA–1999, T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2000, I. kötet, 313–324.*

Barna Gábor: *Adatok a vallás szerepéhez a Nagykunság életében. In: Órsi Julianna (szerk.): A Nagykunság földje és népe. Túrkeve – Szolnok, 2018. 182-231.*

Szabó Lajos: *Kisújszállás története II. Kisújszállás története a XVI. századtól a XIX. század első negyedéig. Kisújszállás 1987*

Dr. Ducza Lajos: *A református egyház-község születése. In: Dr. Ducza Lajos (szerk.): Kisújszállási református gyülekezet és templom története. Helytörténeti füzetek 32. Kisújszállás, 2014*

folytatjuk

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet
történész

Egy 17. század végi hagyaték a szolnoki várból

Véber Dániel császári hadbiztos (ezredes?) sajátos szerepet játszott a Tisza mentén a török elleni felszabadító háború kezdetén. Neve aztán vált közismertté, hogy 1685. október 17-én Mercy és Heissler tábornokok 10.000 katonával a hódoltsági török végvár vonal mögé behatolva lerohanták Szolnokot, és elvágták Buda keleti és délkeleti utánpótlási vonalait. Ez nagyban elősegítette a következő évben Buda bevételét.

A hódoltság közepén a császári haderő megjelenése sajátos helyzetet teremtett. 1685–86 telén a környező lakosságtól mindkét fél élelmet és szolgáltatásokat követelt, és kiirtással fenyegetve tiltotta a másik fél igényeinek kielégítését, bár védelmet egyik sem biztosított. Véber súlyos szolgálatokra kényszerítette Heves és Külső-Szolnok és Pest-Pilis-Solt megyéket, nemritkán egész megyék terheit néhány nagy mezővároson (Gyöngyös, Mezőtúr, Kecs-kemét, Nagykőrös) hajtva be. Nem igen volt más választása, a háború a lakosságtól ugyanolyan áldozatokat követelt, mint másfél évszázaddal korábban a török hódítás. Emlékeztessé tette viszont a nevét a tatár kánokat idéző, kegyetlen stílusán túl, hogy követelő leveleit – ösztönzéseképp – rendre karóba húzott, kerékbe tört, vagy más módon kivégeztek rajzaival díszítette.

Véber megérte Buda visszafoglalását, de 1687 tavaszára elhunyt. Április 22-én a szolnoki várban írták össze megmaradt ingóságait, amit bútorok, ágyneműk, konyhai eszközök, öt német nyelvű lutheránus könyv, néhány ékszer és török tárgy képeztek, valamint Berthóti István (?-1709) szolnoki alkapitány 300 talléros kötelezvénye. Szolnokról az 1570-es évektől részletes hagyatéki leltár nem ismert, de ez azért is érdekes, mivel a megszálló császári haderő egy fontos vezetőjétől származik:

„Conscriptio Bonor. Danielis Veber ...
Kilencz ezüst Kalan kiknek az Harma aranyossak, az többi feiren vannak.
Egy kis ezüst Czaczka belül aranyos.
Ket Arany Gyűrű edgyk Gyemantos, másik Rubintos
Egy Rá[c]z Kaluger süvegh, fekete Barsonbul csinalt nyaknal premeset, ez tetein levén ezüstbul csinált igen gengen

külömb külömb fele aprolek eszközök, nemely részion valami kicsin gyöngyöcske ket helylen.

Egy ezüst Lánicz Farkas Börre való, más képpén Asszonyokis szoktanak olyan öveket visselni. Tizen két ón Tálczák idest 12. Huszon negy idest 24 on Tányér.

Negy ón Kanna harma egy pintes, az negyedik egy Iczes. Egy ón sótartó, egy ón Palaczk. Kondérformán való circziter négy Iczés, két ón gyertyatartó.

Konhára való, Rézbiul és vasbul csinált eszközök, egy réz üst, konyhán való, czircziter fél akós.

Hét Abros asztalra valók, Tizen két Tányér keszkenő.

Négy Kendő keszkenő.

Tizen négy vankus Haiak, ki kisseb, ki nagyobb, közönségessek.

Ágyra való Lepedő Hét iderest 7. Vaszonbul valók.

Ágy eleibe való négy Kortina, fekete fessztekten nyomtattott.

Item ugyan Ágy eleiben való Két selyem Kortina, barna tafotábul valók.

Hat Vankus Diktaval boritot és három Derekel.

Egy Dunna Ket paplan, Kösönségessek.

Egy Kellet szönyegh Uy, három Közönséges.

Ket Török köntös, az edgyk szederiess granátbul (szügyelt levén) csinált, belletlen, az másik tarka materiábul való. Egy kanavász Dolmán feir.

Egy szoknya, vallással, előkötényestül, viollaszin kepken gombval preszeget.

Egy mentecske Asszonymnak való kopot ruhaval, avagy visellett bellet, ezüst gombval preszeget.

Egy Pantallér férfinak való öv, ezüst fonalbul és selymbiul szót.

Asszonymnak való selyem öv, Pagit szín, sinór. Ket szederiess karmasin bőr.

Egy ezüstös s aranyos Janczár kéés Hüvely. Egy Csomo Level melyben talaltuk Bertóti István Uram Reversalissát haromszáz ezüst Tallerrul /amint aliter lattam az levelet/.

Lutteranus könyvek teszen ött Nemetet nyomtattottak. Egy Asztal és öt tabori szekecskek, két lada.

Valami keuess Liszt, Vay, és konyhara való ex diversis leguminibus, kivel az Asszony naponként él.

Egy kocsi, közönséges.”

Dr. Bagi Gábor történész